

Adaptační aktivity pro mateřské školy s dětmi s OMJ

Úvod

Dítě s odlišným mateřským jazykem (OMJ), stejně jako každé jiné dítě, se potřebuje ve školce především cítit přijaté a vítané. Potřebuje navázat vztahy se spolužáky a najít si mezi nimi kamarády. Celková spokojenost dítě motivuje k zapojení do společných činností a k učení. Tomu může napomoci nejen individuální podpora a péče ze strany učitelů, ale také pravidelná, a pokud možno dlouhodobá práce s celým kolektivem dětí, která prospívá nejen samotnému dítěti s OMJ, ale i všem ostatním.

Příchod nového dítěte s OMJ do třídy, ať už na začátku školního roku nebo v jeho průběhu, je totiž novou situací nejen pro samotné dítě s OMJ, ale i pro celý třídní kolektiv, zejména pokud se děti s podobnou situací dosud neselekaly, nebo se s ní setkávají výjimečně. Je vhodné nejen motivovat třídu, aby nově přichozího přijala a podpořila, ale sledovat i dlouhodobé vzájemné vztahy a formou vhodných aktivit s třídním kolektivem posilovat hodnoty, na kterých dobré vztahy stojí.

Adaptační aktivity cílí na podporu orientace žáků s OMJ v nové skupině vrstevníků tak, aby si v ní žáci s OMJ dokázali najít své bezpečné místo. Nabízíme soubor aktivit, které mohou usnadnit kolektivu společný start a zároveň poskytnout prostor pro hlubší seznámení v rámci třídy. Tyto aktivity se zaměřují na vzájemné poznávání a kooperaci, na nastavení komunikačních pravidel, pravidel respektující komunikace a podpory spolupráce mezi dětmi. Jednotlivé lekce se dotýkají také témat sebepoznávání, poznávání druhých, emočního prožívání a předcházení a řešení konfliktů

V adaptačních aktivitách je důležité dbát na jakékoliv zapojení dětí s odlišným mateřským jazykem do spoluutváření vrstevnické skupiny. Není třeba klást si příliš vysoká očekávání od dětí, ani od sebe samotných. Důležité je hlavně přirozené a nenucené zapojení dětí s OMJ, aby se cítily být od počátku přijímány a součástí kolektivu.

Učitelé jsou v adaptačním období pro dítě důležitým průvodcem. Mohou pomoci dětem náročné situace zvládnout co nejlépe. Důležité také je, aby tato témata učitelé s dětmi rozvíjeli i nadále, tedy během celého školního roku.

Tato metodika byla vytvořena pouze pro potřebu Vaší MŠ, učitelé byli s principy práce s touto metodikou seznámeni. Není tedy určena k dalšímu šíření.

Adaptační aktivity pro mateřské školy s dětmi s OMJ

počet účastníků: max. 30

věková skupina: předškolní třída MŠ

časová dotace na jeden blok aktivit: 30 minut

prostorové požadavky: běžná třída (místnost)

pomůcky: dle jednotlivých hodin

Soubor adaptačních aktivit je koncipován zejména jako soubor aktivit, které dětem mohou usnadnit začátek nového školního roku, který je pro všechny děti velmi náročný.

V tomto období se nastavují či opakují pravidla soužití ve školce, děti se potkávají se svými vrstevníky a musí si znovu budovat pozici v kolektivu. V neposlední řadě se musí děti odpoutat od rodiny, se kterou trávily čas prázdnin.

Je to období velmi křehké a dynamické a je třeba mu přikládat náležitou pozornost.

Adaptační aktivity je také možné použít v průběhu školního roku, když nastane nějaká nová nebo nečekaná situace. Například při příchodu nového žáka nebo učitele/ky nebo po období karantény. V takové situaci mohou aktivity pomoci při vzájemném seznamování, opětovnému upevňování vztahů a připomenutí nastavených pravidel.

Soubor adaptačních aktivit je tvořen z pěti tematických celků, které na sebe navazují. Témata vychází ze základních principů práce s třídním kolektivem.

5 tematických celků

I. téma - pravidla (cíl: sestavení základních komunikačních pravidel)

II. téma - co si myslím já, co si myslíš ty (cíl: vzájemné poznávání, co nás spojuje)

III. téma - jak to cítím já, jak to cítíš ty (cíl: sebezpoznávání, emoce)

IV. téma - co dělat, před... (cíl: předcházení konfliktům)

V. téma - co dělat, po... (cíl: řešení konfliktů)

- Každý tematický celek je rozdělen do dvou lekcí (1 lekce = 30 min), které na sebe navazují a je třeba je uskutečnit po sobě. Celý program je tedy složený z 10 lekcí po 30 minutách.

- Celý soubor 10 lekcí je možné uskutečnit dvěma způsoby:

aktivity na 1 týden = všechny lekce uskutečníte v jednom týdnu (2 lekce denně)

- program probíhá první či druhý týden nového školního roku
- týdenní varianta je rychlejší, ale náročnější na čas

aktivity na 5 týdnů = jedno téma je určené na jeden týden (2 lekce týdně)

- během týdne zahrnujeme aktuální téma do všech aktivit v programu školky
- 5týdenní varianta je koncipován tak, aby pokryla téměř celé adaptační období (cca 6 týdnů)

- ideální je, když obě lekce z jednoho tématu můžeme absolvovat v jednom dni (pokud to ovšem není z časových důvodů reálné, můžeme si lekce rozdělit do dvou dnů po sobě, na začátku druhé lekce jen dětem připomeneme, co jsme dělali v první lekci)

- Lekce je vhodné realizovat pravidelně ve stejný stanovený den a čas a vytvořit něco jako rituál.

- Všechny aktivity jsou vytvořeny tak, aby se mohly děti s OMJ plnohodnotně zapojit. K tomu jim pomohou zejména komunikační karty, ilustrační obrázky a další materiály uvedené v příloze.

Všechny aktivity si můžete upravit nebo přizpůsobit třídě a situaci na míru :-)

Komunikační kartičky a ilustrační obrázky můžete dle potřeby přidávat.

DOPORUČENÍ:

- před začátkem práce s adaptačními hodinami je vhodné si přečíst obsah všech jednotlivých hodin a udělat si stručný přehled o celé koncepci

- u některých lekcí je třeba si dopředu vytisknout pracovní listy nebo rozstříhat obrázky z příloh

- komunikační karty, karty ztišení i ostatní ilustrační obrázky je možné používat jako podpůrnou pomůcku pro děti s OMJ, kdykoliv je třeba

- Karty ztišení (Příloha 1a, 1b), Komunikační kartičky (Příloha 2a, 2b, 2c) a Karty zóny (Příloha 9a, 9b) je vhodné si vytisknout a zalaminovat, aby je děti mohly používat i po ukončení adaptačního programu nebo kdykoliv během pobytu ve školce
- před zahájením programu je vhodné dětem ukázat **Komunikační kartičky (Příloha 2a, 2b, 2c)** a vysvětlit, co znamenají (nechci mluvit, stop – to mi nedělej, jsem v pohodě, nejsem v pohodě, přemýšlím, potřebuji pomoc) – tyto kartičky slouží především pro děti s OMJ, ale mohou je používat všechny děti, kdykoliv je třeba
- každou hodinu s dětmi zahájujeme v komunitním kruhu na zemi na koberci či v kruhu na židlích (učitel vždy sedí na stejné úrovni jako děti)
- rozdělování dětí do skupin (bezpečně rozpočítat, vylosovat..), nenechat si vybírat děti (pokud to aktivita nevyžaduje), zabráníme tím nepříjemnostem
- na konci každé hodiny je vhodné dětem poděkovat za aktivitu a spolupráci
- stále dbáme na dodržování pravidel (oceňujeme dodržování, nepřehlížíme porušování)
- nenutíme dítě, pokud z nějakého důvodu nechce k danému tématu mluvit (můžeme nabídnout, zda si nechce popovídat po aktivitě)
- nutností je po každém zadání aktivity ověřit nebo se ujistit, zda dítě s OMJ (i všechny ostatní děti) zadání porozumělo

SPECIFIKA PRÁCE DĚTÍ S OMJ

- cílem adaptačních aktivit je jakékoliv zapojení dětí s odlišným mateřským jazykem, nekladme si vysoká očekávání od dětí, ani od sebe samotných, důležité je přirozené a nenucené zapojení dětí s OMJ do aktivit
- při práci je důležité najít rovnováhu mezi přespřílišnou podporou a nezájmem - oba dva póly jsou pro dítě s OMJ kontraproduktivní, přespřílišnou péčí na dítě v kolektivu upozorňujeme a naším nezájmem mu nenabízíme dostatečnou podporu pro jeho adaptaci v novém prostředí
- podporujeme spolupráci a pozitivní reakce (nabídka pomoci, pomoc, vzájemné pochvaly mezi dětmi)
- děti s OMJ podporujeme a oceňujeme při komunikaci v českém jazyce

- stále si ověřujeme, zda dítě s OMJ zadání rozumí
- při komunikaci s dětmi s OMJ používáme krátké a jednoduché věty, nepoužíváme souvětí a cizí výrazy
- pokud dítě s OMJ má potíže s porozuměním zadání, můžeme mu nabídnout, aby se na danou aktivitu pouze dívalo, zadání aktivity tak může odkoukat, dáme mu možnost volby, kdy se chce zapojit - nenutíme ho do aktivity, které nerozumí
- před aktivitami bychom měli brát na zřetel životní, kulturní a náboženské pozadí daného dítěte s OMJ, měli bychom odlišnosti respektovat a přistupovat k nim s otevřeností a porozuměním
- v popisu adaptačních aktivit pracujeme se dvěma skupinami dětí s OMJ:
 - o děti s OMJ se znalostí češtiny: děti mají základní znalost češtiny pro porozumění zadání adaptačních aktivit i pro jejich reflexi
 - o děti s OMJ s neznalostí češtiny: děti nemající základní znalost češtiny, mají jen omezenou slovní zásobu
- s dětmi s OMJ je vhodné si předem domluvit nějaké znamení, jakým dají najevo, když nebudou rozumět (může to být např. kartička s otazníkem, kterou bude mít dítě připravenou a v případě potřeby ji ukáže učiteli, nějaký maňásek, karta, drobný předmět, palec dolů, dítě si sedne na zem nebo zaujme jinou fyzickou polohu apod.)
- vhodné je podobně si domluvit znamení, kterým dá dítě s OMJ najevo, že porozumělo zadání (může to být např. kartička s "OK", jiný maňásek, karta, drobný předmět, palec nahoru, dítě se postaví nebo zaujme jinou fyzickou polohu apod.)
- při práci s dětmi s OMJ s neznalostí češtiny využíváme podpůrných materiálů (přiložené piktogramy, pracovní listy, obrázky) v maximální možné míře

SPECIFICKÉ POSTUPY A METODY PRÁCE PRO DĚTI S OMJ JSOU V DOKUMENTU OZNAČENY TÍMTO SYMBOLEM:

I. Téma: PRAVIDLA

1. LEKCE (30 min)

cíl: úvod k tématu – proč potřebujeme pravidla

pomůcky: Karty ztišení (příloha 1a, 1b – větší varianta), Komunikační karty (příloha 2a, 2b, 2c)

• Popis aktivity:

- přivítáme se s dětmi a sdělíme jim, že si zkusíme zahrát hru
- rozdělíme děti na dvě skupiny (rozpočítáváním v kruhu 1-2-1-2-1...)

Abychom zabránili tomu, že si děti své číslo nebudou pamatovat, můžeme si pomoci tím, že jim dáme instrukci např.: „*Jedničky při udělení čísla udělají krok vpřed.*“ „*Jedničky půjdou na jednu stranu třídy, dvojky na druhou stranu.*“

- skupina jedniček má za úkol na smluvený povel od učitele mluvit co nejvíce nahlas, překřikovat se, zpívat či vyprávět, skupina dvojek má za úkol mlčet a snažit se zachytit, o čem kdo mluví (děti se volně pohybují po místnosti)
- učitel zadá povel a obě skupiny plní zadaný úkol, do toho učitel mluví na děti bez zvyšování hlasu a např. vypráví nějaký příběh, pohádku, zážitek, nebo jen popisuje, jaký bude dnes plán dne (max. 1 min)
- děti tlesknutím stopneme, skupiny se vymění a aktivita probíhá stejně opět max. 1 minutu
- po této aktivitě děti opět posadíme do kruhu a následuje krátká reflexe

• Závěrečná reflexe:

- ptáme se dětí: „*Rozuměli jste si, co kdo říká? Rozuměli jste, co vám já říkám? Vadilo vám něco? Co by se dalo udělat jinak? Co potřebujeme, abychom si ve skupině rozuměli?*“

Pokud dítě s OMJ nerozumí zadání, může automaticky patřit do skupinky mlčících a jen pozoruje, co se děje.

K reflexi pro dítě s OMJ můžeme dítěti poskytnout Komunikační karty (příloha 2), Reflexe (příloha 4), aby mělo možnost vyjádřit své pocity.

- během reflexe vedeme děti návodnými otázkami k tomu, aby samy navrhly, že potřebujeme pravidla (např.: „*Co by nám pomohlo, abychom se slyšeli? Potřebujeme k tomu něco? Musíme si společně něco domluvit?*“)
- výstup této aktivity je společná dohoda, že potřebujeme nějaká pravidla, abychom si rozuměli

- společně si stanovíme nejdůležitější pravidlo pro komunikace:

Pravidlo č. 1 – mluví jen jeden

- dohodneme se s dětmi, že toto pravidlo může fungovat jen tehdy, dodržíme-li

3 zásady (dětům ukazujeme obrázky z Přílohy 1a, 1b – Karty ztišení):

„když jeden mluví“:

- **ostatní mlčí (obrázek „Pusa nemluví“)**

- **nasloucháme (obrázek „Uši poslouchají“)**

- **díváme se na toho, kdo mluví (obrázek „Pozorné oči“)**

- obrázky doprovázíme pantomimou, kdy dětům ukazujeme, co na obrázku je (Pozorné oči – ukážeme prsty na oči, Pusa nemluví – dáme si prst přes pusku, Uši poslouchají – naznačíme rukama jak je to na obrázku)
- v této lekci 4 obrázky z Přílohy 1a, 1b jen ukážeme a stručně vysvětlíme, co znamenají (pracuje se s nimi i v následující lekci, není tedy třeba se jimi déle zabývat)
- větší obrázky se třemi pravidly můžeme umístit na nástěnku, aby je měly děti stále na očích, při jednotlivých aktivitách používáme kartičky menšího formátu)

Tyto 3 obrázky a pantomimická gesta s nimi spojená, používáme kdykoliv je třeba na některé pravidlo upozornit. Když si děti na pantomimická gesta s pravidly zvyknou, můžeme jejich dodržování vyžadovat beze slov, což je velmi výhodné i pro komunikaci s dětmi s OMJ.

I. Téma: PRAVIDLA

2. LEKCE (30 min)

cíl: sestavení základních komunikačních pravidel

pomůcky: Karty ztišení (příloha 1a, 1b), Komunikační karty (příloha 2a, 2b, 2c)

- Popis aktivity:

V kruhu si s dětmi připomeneme, na čem jsme se domluvili v minulé lekci – potřebujeme pravidla, abychom si rozuměli a stanovili jsme si **Pravidlo č. 1 – mluví jen jeden**.

Rozložíme před děti 3 obrázky z Přílohy 1a, 1b a připomeneme, co znamenají (opět doprovázíme vysvětlování obrázků pantomimou).

Vyzveme děti, aby tentokrát pantomimu ukazovaly s námi – ukážeme obrázek a všichni pantomimou naznačí, co znázorňuje (mluví jen učitel/ka – děti mlčí).

Dohodneme se, že tato gesta budeme používat a když na někoho dané gesto ukážeme, je to signál pro dodržení daného pravidla.

Od této chvíle začneme pravidla pantomimou vyžadovat. Zpočátku je ještě doprovázíme mluveným popisem, ale časem to již nebude třeba).

V kruhu na koberci se ptáme dětí: „*A jak to máme tady ve školce? Máme také nějaká pravidla? Potřebujeme nějaká?*“.

Necháme děti, aby samy říkaly, jaká „školková“ pravidla znají (pokud máte ve třídě pravidla na obrázku, obrázky si ukažte a připomeňte, co znamenají).

Děti se budou pravděpodobně překřikovat, mluvit přes sebe, bavit se mezi sebou, rušit, ztrácet pozornost, je tedy vhodný moment pro nastavení dalších základních komunikačních pravidel.

Dohodneme se s dětmi, že takto to nefunguje a je třeba si stanovit ještě další pravidlo:

Pravidlo č. 2 - Když chci mluvit, hlásím se o slovo.

Vyžadujeme od dětí, aby se trpělivě hlásily, pokud chtějí mluvit a vyzýváme k hovoru jen hlásící děti (děti vykřikující upozorňujeme, že je třeba se o slovo přihlásit)

Velmi vhodné pro komunikace s dětmi (nejen s OMJ) je nastavit si jednoduchý signál k vyjádření souhlasu a nesouhlasu: souhlas = když někdo říká svůj názor a já souhlasím, bez mluvení sevřenou pěstí pravé ruky lehce buším na své srdce, nesouhlas = pokud s názorem někoho jiného nesouhlasím, záporně bez komentářů vrtím lehce zdvihnutou rukou od zápěstí (těmito jednoduchými signály dáme dětem možnost se bezpečně k názoru druhých vyjádřit a nám to pomáhá se zorientovat v postojích a názorové orientaci skupiny, aniž by se děti překřikovaly).

Ke všem aktivitám použijeme pro dítě s OMJ Karty ztišení z Přílohy 1a, 1b, Komunikační karty z Přílohy 2a, 2b, 2c a hlavně pantomimu. Je důležité, aby domluveným pravidlům dítě s OMJ dobře rozumělo.

- Závěrečná reflexe:

Děti necháme stoupnout (stále zůstáváme v kruhu), uděláme s nimi pár dřepů a výskoků, protřepeme celé tělo a následně zkusíme domluvenými signály děti ztišit a upozornit, že potřebujeme ještě jejich pozornost.

Na závěr se děti znovu zeptáme, proč potřebujeme pravidla, zopakujeme si všechna naučená gesta (nemluvím, poslouchám, sleduji, nechodím, souhlas, nesouhlas).

Procvičíme souhlas - nesouhlas a dáme dětem možnost se vyjádřit, říkáme dětem tvrzení a děti vyjadřují souhlas - ano, nesouhlas - ne naučenými gesty: “Pravidla potřebujeme”, “S pravidly si budeme lépe rozumět”, “Všichni všem pravidlům rozumí”, „Je někdo, kdo bude potřebovat naši pomoc s porozuměním“, “Je pro mě těžké pravidla dodržet”, “Nejvíce mi dělá potíže pravidlo: mluví jen jeden, ostatní poslouchají”, “Nejvíce mi dělá potíže pravidlo: když chci mluvit, hlásím se”, “Budu se snažit pravidla dodržovat co nejvíce”, “Společně to zvládneme”

Pokud se dítě s OMJ nebude schopno zapojit do reflexe, nevadí, protože cílem reflexe je zejména podpořit pochopení spolužáků vůči jazykové bariéře dětí s OMJ a rozvíjet jejich schopnosti neverbální komunikace a spolupráce.

Upozornění:

Tato lekce je poměrně náročná, protože vyžaduje velkou pozornost dětí a aktivity jsou málo „akční“. Je tedy možné, že děti neudrží potřebnou pozornost, budou odbíhat, povídat si. Taková situace se dá velmi dobře zúročit právě k tomu, že dětem vysvětlíme, že pravidla opravdu potřebujeme, aby se všichni mohli cítit bezpečně a v pohodě. Nenechte se odradit a dětem základní pravidla stále opakujte (3 obrázky Karty ztišení).

Nápady, podněty:

- Je důležité děti často oceňovat při plnění a dodržování pravidel. Pozitivní zpětná vazba upevňuje nastavená pravidla.

▪ Také je třeba, aby učitel nežádoucí chování, které je v rozporu s pravidly, nikdy nepřehlížel. Pokud je čas, je vhodné tuto situaci s dětmi probrat hned. V případě nedostatku času krátce okomentovat, a tak dětem dát jasný signál, že takové chování vidíme a netolerujeme. Po skončení hodiny se můžeme k řešení vrátit.

▪ Můžeme si s dětmi domluvit také jednoduchý signál na svolání všech dětí a upoutání jejich pozornosti. Takový signál se hodí obzvláště při aktivitách venku. (např.: 1. Učitel/ka vytleská jednoduchý rytmus, pak ho zopakuje a děti se přidají. V momentě kdy dítě tleská, již nemluví, přichází k učiteli a čeká na informaci. Učitel rytmus může zopakovat víckrát. 2. Učitel/ka začne nahlas počítat do pěti. Děti se k počítání hned přidávají, jak jej uslyší. Po zaznění čísla pět by měli být všichni shromážděni a mlčky čekat. Můžeme kombinovat s tleskáním či ukazováním na prstech. 3. Učitel/ka odříká nahlas slovo “oči” po písmenech o - č - i a děti společně pak nahlas s učitelem řeknou slovo “oči”. Opět přestanou mluvit a upřou pozornost = oči na učitele/ku.

▪ Při této počáteční hodině nastavování pravidel počítejte s tím, že nedodržování pravidel bude častější než dodržování. Zkuste trpělivě na porušování upozorňovat, ale hlavně pozitivně stále oceňujte dodržování pravidel (např.: „*To je skvělé, Barčo, že jsi počkala, až domluvíme. Hlásíš se dlouho a vydržela jsi celou dobu mlčky čekat.*“, „*Pepíku, oceňuji, že jsi tentokrát počkal, až tě vyvolám a nevykřikl na nás.*“)

Rizika:

Dítě nevydrží v kruhu a odchází - Pokud některé dítě odchází ze společné aktivity, je třeba se snažit ho ke společné práci vrátit (např.: „*Ted' tady, Honzíku, tvoříme společná pravidla a je třeba, abys u toho byl. Budeš je také potřebovat a budeš potřebovat, abychom tě vnímali, když něco budeš potřebovat ty. Ted' můžeš k tomu říci svůj názor. Bez pravidel nebudeš moct dělat nic s námi ani sám.*“)

II. Téma: CO MÁM RÁD/A JÁ - CO MÁŠ RÁD/A TY

1. LEKCE (30 min)

cíl: vzájemné poznávání, co nás spojuje

pomůcky: Karty ztišení (příloha 1a, 1b), Komunikační karty (příloha 2a, 2b, 2c), Reflexe (Příloha 4), Karty ANO/NE (příloha 6), Ilustrační obrázky I., II., III.

- Popis aktivity:

Volný prostor rozdělíme pomyslnou čarou na dvě poloviny. Na zem na jednu stranu položíme kartu ANO na druhou stranu NE (Příloha 6). Karty dáme od sebe co nejdále, aby děti musely mezi nimi popoběhnout. Nahlas říkáme dětem různá tvrzení a děti vyjadřují svůj souhlas a nesouhlas s tvrzením tím, že si stoupnou k příslušné kartě. Tato aktivita probíhá bez mluvení. Vyzveme děti, aby hru pozorně sledovali.

Ke každé otázce použijeme pro lepší představivost obrázky z Ilustrační obrázky I. - barvy, II. - jídlo, III. - činnosti.

Říkáme.: „*Moje oblíbená barva je modrá. Moje oblíbená barva je červená. Moje oblíbená barva je zelená. Moje oblíbená barva je žlutá.*“ Připomínáme dětem po každé otázce, aby se podívaly, kde stojí více dětí, tedy jestli je např. modrá barva u většiny oblíbená nebo neoblíbená. Takto to uděláme u všech otázek. Pokud to není jasné na první pohled, můžeme děti spočítat. Když projdeme všechny barvy, zeptáme se dětí, jestli si všimly a pamatují si, která barva (nebo barvy) byla nejoblíbenější, kde stálo nejvíce dětí. Obrázek s touto barvou dáme stranou.

Pokračujeme stejným způsobem s otázkami k tématu jídlo: „*Moje oblíbené jídlo je pizza. Moje oblíbené jídlo jsou hranolky. Moje oblíbené jídlo jsou špagety. Moje oblíbené jídlo je zmrzlina.*“ Opět zjistíme, které jídlo (nebo jídla) jsou nejoblíbenější a obrázek dáme stranou. Ptáme se na poslední sadu otázek k činnostem: „*Rád/a jezdím na kole. Rád/a zpívám. Rád/a se koupu v bazénu. Rád/a kreslím.*“ Zjistíme nejoblíbenější činnost a dáme obrázek stranou.

Pro jednodušší pochopení a názornost všechny otázky doprovázíme obrázky z přílohy. Rozhodování, zda je to oblíbené či ne doprovázíme gesty „palec nahoru, palec dolů“ a ukazujeme dětem, kam si mají stoupnout, pokud je to barva/jídlo/činnost oblíbená nebo neoblíbená.

- Závěrečná reflexe

Sedneme si s dětmi do kruhu a znovu se zeptáme, zda si děti pamatují, jaká barva byla nejvíce oblíbená, jaké jídlo a jaká činnost (doprovázíme ukázkou obrázků). Připomeneme si, na čem se shodlo nejvíce dětí. Mluvíme s dětmi o tom, že je někdy výhodné vědět, co kdo má rád (a naopak, co kdo nemá rád). Ptáme se dětí, jestli je napadne nějaká situace, kdy by se nám taková informace hodila (např.: když vymýšlíme pro někoho dárek, chceme se dohodnout na společné činnosti ...).

Zároveň ale také nezapomeneme zmínit, že to, že nemáme rádi všichni všechno stejné, je zase pestré a zajímavé. Kdyby všichni chodili oblečení v modré, jedli pizzu a jen jezdili na kole, bylo by to nudné :-)

Na zem doprostřed kruhu umístíme tři smajlíky k pocitové reflexi (příloha 4) a zadáme dětem: „*Který obrázek nejvíce teď vystihuje, jak se cítíš, k tomu si stoupni.*” Děti si postupně stoupají k obrázku, který více vystihuje jejich momentální náladu. Mohou stát i mezi obrázky na půlce.

II. Téma: CO MÁM RÁD/A JÁ - CO MÁŠ RÁD/A TY

2. LEKCE (30 min)

cíl: různost pohledů a názorů

pomůcky: Karty ztišení (příloha 1a, 1b), Komunikační karty (příloha 2a, 2b, 2c), Co vidíš na obrázku (Příloha 3), Reflexe (Příloha 4), Jak to vidím já (Příloha 5) **nakopírovat pro každé dítě** – obrázek z tohoto pracovního listu je vhodné dětem před lekcí vystříhnout (urychlí to závěrečnou reflexi), pastelky pro děti, 1x papír A3, nůžky

- Popis aktivity – 1. část (5 min):

Sedíme s dětmi v kruhu a postupně ukazujeme po jednom obrázku z Přílohy 3 - co vidíš na obrázku (předem si je rozstříháme). Ptáme se dětí: „Co vidíte na obrázku? Co vám to připomíná? Kdybychom ještě něco dokreslili, co by to mohlo být?“ Děti hádají a říkají nahlas své nápady. Na prázdný papír jejich nápady před nimi kreslíme. Nakreslíme trojúhelník a přikreslíme něco, co děti popisují (např. střecha – přikreslíme čtverec, aby to vypadalo jako střecha od domu). Ukážeme druhý obrázek vlnovky a opět se ptáme a na papír kreslíme před dětmi jejich nápady (např. had – dokreslíme hlavu, hřeben ..). Cílem je získat co nejvíce různých nápadů - pohledů.

Mluvíme s dětmi o tom, kolik zajímavých názorů a pohledů se nám podařilo dát dohromady k jednomu obrázku. Všechny nápady jsou skvělé a pestrost je zajímavá.

- Popis aktivity – 2. část (10 min):

Každé dítě dostane svůj pracovní list Jak to vidím já (Příloha 5) – nejlépe již jen vystřížený obrázek z tohoto listu. Úkolem dětí je dokreslit podle vlastní představy obrázek v rámečku každý sám za sebe, jako jsme to dělali předtím společně. Předem dětem neříkáme, co nám obrázky připomínají, ale necháme je, aby si na to přišly samy. Dětem zadáme: „V rámečku je nedokončený obrázek. Dokreslete obrázek tak, jak myslíte, že by měl vypadat hotový. Co vám to připomíná, co by to asi mohlo být.“ Necháme děti rozmístit po třídě, aby měl každý své soukromí. Pracují samostatně max. 10 minut.

Pokud dítě s OMJ nerozumí zadání, můžeme mu nakreslit na ukázkou jiný jednoduchý symbol do rámečku, ukázat mu, že to je jako zadání na papíře. Pak předstíráme, že přemýšlíme a následně před ním obrázek dokreslíme, aby rozumělo, co má s obrázky udělat. Používáme jednoduchá gesta (např.: nakreslíme do rámečku kolečko, chvíli pantomimou hrajeme, že přemýšlíme a dostaneme nápad, pak ke kolečku dokreslíme paprsky a máme sluníčko).

- Závěrečná reflexe

S hotovými obrázky se sejdeme zpět v kruhu a vyzveme děti, aby před sebe na zem položily své dokreslené obrázky. Připravíme si velký papír (můžeme slepit více formátů A3) a lepidlo. Společně s dětmi budeme jejich obrázky dělit do skupin podle podobného motivu (např. všechny „kytičky“, „dopravní značky“, „lízátka“..) a lepíme je na papír ve skupinách. Vyzveme prvního dobrovolníka, aby ukázal a popsal, co nakreslil. Pak se ptáme, jestli má někdo podobný obrázek (kytičku, dopravní značku..) a všechny obrázky s podobným motivem dáme na papír vedle sebe. Ptáme se dál, kdo má jiný obrázek a opět shromáždíme skupinku s dalším podobným motivem. Postupně všichni ukáží a popíší, co nakreslili a vytvoříme skupiny obrázků. Nakonec přidáme obrázky, které jsou ojedinělé s originálním nápadem. Všechny obrázky na velký papír nalepíme.

Dítě s OMJ může svůj obrázek jen ukázat, ostatní děti mohou hádat, co na něm je. Motivujeme děti, aby dítěti s OMJ pomáhaly najít, kam jeho obrázek umístit.

Vyzveme děti, aby si pozorně prohlédly skupinky obrázků na zemi, a ptáme se: „Co na to říkáte, když se díváte na obrázky na zemi, překvapilo vás něco? Zaujalo vás něco? Jak to, že některé obrázky jsou ve skupince a některé ne (pokud nějaký obrázek nemá skupinu)? Je vám příjemné/nepříjemné, že má někdo podobný obrázek? Proč? Všichni jste spokojeni s tím, kde leží váš obrázek? K tomu, abyste mohli sdělit svůj názor potřebujete rozumět, o čem mluvíme. Můžete tedy teď všichni bez potíží sdělit svůj názor?“

Pokud máme ve třídě dítě s OMJ s velmi malou znalostí jazyka a nebude se moct do reflexe zapojit, vedeme děti návodnými otázkami v reflexi k tomu, aby samy přišly na to, že je ve třídě někdo takový, kdo se nemůže plně vyjádřit, protože nerozumí našemu jazyku. Mluvíme s dětmi o tom, že je dobré brát na něj ohled a stále se ujišťovat, zda nám rozumí a pomáhat mu.

Cílem reflexe je zejména podpořit pochopení spolužáků vůči (nejen) názorové pestrosti a směřovat děti k toleranci a respektu.

Shrneme s dětmi, že pestrost je zajímavá, každý může věci vidět jinak a není nic špatné nebo dobře, každý má svůj pohled na věc. Je to o vzájemném respektu a toleranci. Nemusíme mít stejný pohled na věc, ale měli bychom ho vyslyšet a přijmout.

Touto aktivitou otevřeme další velmi důležité nové pravidlo:

3. pravidlo: Každý má právo na svůj názor a pocit (respektujeme se)

- vysvětlíme dětem, že každý může říct svůj názor, ale i to má svá pravidla
- názorem nesmíme nikomu vědomě ublížit, nikomu se za jeho názor nesmějeme, s názorem někoho jiného nemusíme souhlasit, ale neodsuzujeme ho, každý má právo na své pocity

Na zem doprostřed kruhu umístíme tři smajlíky k pocitové reflexi (příloha 4) a zadáme dětem: „*Který obrázek nejvíce teď vystihuje, jak se cítíš, k tomu si stoupni.*”

Plakát se všemi obrázky dáme na nástěnku jako připomínku pestrosti nápadů, tolerance, společné práce a komunikace.

Nápady, podněty

- Ke komunikaci s dětmi používáme naučená gesta a stále hlídáme dodržování pravidel. Obojí slouží k upevňování domluvených signálů a nastavených pravidel. Neverbální komunikace nám pomáhá při začleňování dětí s OMJ.

III. Téma: JAK TO CÍTÍM JÁ, JAK TO CÍTÍŠ TY

1. LEKCE (30 min)

cíl: sebezpoznávání, emoce

pomůcky: Karty ztišení (příloha 1a, 1b), Komunikační karty (příloha 2a, 2b, 2c), Reflexe (Příloha 4), Karty 6 emocí (příloha 7a), Malé kartičky 6 emocí (příloha 7b pro 24 dětí – při vyšší počtu je třeba dokopírovat)

- Popis aktivity:

Přichystáme si Karty s emocemi: hněv, strach, štěstí, znechucení, smutek, překvapení (příloha 7a). Ukážeme dětem 6 kartiček s emocemi a ke každé si řekneme, co vyjadřuje. Společně si pantomimou ukážeme, jak nám emoci představuje smajlík na obrázku. Pak si každé dítě vylosuje kartičku s jednou emoci (Příloha 7b – malé kartičky). Kartičky slouží k rozdělení do skupin. Rozmístíme na zem šest kartiček s emocemi jako stanoviště (domečky) pro skupiny. Vyzveme děti, aby si našli svoji skupinu podle obrázku, který mají v ruce (musí být stejný jako ten na zemi). Tím děti vytvoří skupiny se stejným obrázkem emoce (můžeme sebrat obrázky ze země a ujistit se, že děti ve skupince mají opravdu obrázky stejné). Zadáme dětem úkol: pantomimou celá skupina najednou vyjádří emoci, kterou mají na kartičce – ostatní budou hádat, jakou emoci vyjadřují. Vyzveme vždy jednu skupinu, aby pantomimu předvedla, a ptáme se ostatních dětí, zda poznají, která je to emoce. Pokud je nějaká skupinka nesmělá, můžeme jí pomoci a připojit se k nim. Povzbudíme děti, aby zkusily napodobit smajlíka na obrázku.

Při předvádění pantomimy necháme nejdříve předvést pantomimu skupiny, ve kterých nejsou děti s OMJ (pokud takové skupiny máme), aby děti s OMJ měly více času upozorovat, co mají dělat.

- Závěrečná reflexe:

Sedneme si s dětmi zpět do kruhu a znovu si ukážeme 6 obrázků emocí. Ptáme se dětí: „Jaký pocit bylo nejjednodušší poznat? „*Jaký pocit bylo nejtěžší poznat? Jaký pocit bylo nejjednodušší předvést? Jaký pocit bylo nejtěžší předvést? Je vždy snadné poznat na druhých, co právě prožívají?*“

Mluvíme s dětmi o tom, že ne vždy je na nás dobře poznat, co cítíme a každý své emoce projevuje jinak. Je ale velmi důležité, abychom byli vnímaví k ostatním a snažili se poznat, jak se kdo cítí a poznat, jak se cítím já.

Pro začátek můžeme navrhnout, že budeme používat 3 obrázky, pokud budeme chtít své prožívání vyjádřit bez mluvení. Ukážeme dětem obrázky z Přílohy 4 – reflexe:

- jsem v pohodě
- nejsem v pohodě
- ani pohoda ani nepohoda (něco mezi)

Na úplný závěr necháme děti ukázat, jak se právě cítí. Použijeme gesta z obrázků se smajlíky (palec nahoru, palec dolů, palec vodorovně).

Pro rozšířenou komunikaci o pocitech můžeme používat i 6 obrázků z Přílohy 7. Je to však již náročnější, proto doporučujeme základní 3 obrázky.

Pro děti s OMJ jsou tyto karty s vyjádřením pocitů velmi důležité. Pro všechny děti je těžké slovně popsat, co cítím, obrázky tak komunikaci usnadní. Necháme ve třídě kartičky na domluveném místě, aby děti věděly, kde je najdou, pokud je budou chtít použít. Můžeme opět karty doprovázet gesty: palec nahoru, palec dolů, palec vodorovně.

Karty jsou určeny i pro učitele, kteří se s jejich pomocí mohou dětí s OMJ doptat, jak se cítí.

III. Téma: JAK TO CÍTÍM JÁ, JAK TO CÍTÍŠ TY

2. LEKCE (30 min)

cíl: sebezpoznávání, emoce

pomůcky: Karty ztišení (příloha 1a, 1b), Komunikační karty (příloha 2a, 2b, 2c), Reflexe (Příloha 4), Karty 6 emocí (příloha 7a), Emoce PL (příloha 8a + příloha 8b), Emoce PL (příloha 8c – nakopírovat pro každé dítě)

- Popis aktivity:

Ukážeme dětem znovu 6 obrázků emocí z předchozí lekce a připomeneme si, co vyjadřují. Přichystáme si pracovní listy Emoce (příloha 8a + příloha 8b). Postupně se ptáme dětí podle obrázků z příloh: „*Co vás rozveselí, naštve, rozesmutní, vystraší?*“ Děti uvádí různé situace, učitel/ka je zapisuje do pracovního listu. Smyslem této aktivity je, aby děti navzájem věděly, že někdo prožívá stejné situace stejně a někdo jinak (motivujeme děti, aby při této aktivitě vyjadřovaly svůj souhlas/nesouhlas naučenými gesty z 1. hodiny – podporuje to pocit pochopení). Zapsaná hesla v „bublinách“ nám slouží k připomenutí toho, co děti sdílely.

Mluvíme s dětmi o tom, jak je důležité umět vyjádřit své emoce a jak je důležité vnímat a respektovat emoce druhých a správně na ně reagovat. Mohli bychom totiž někomu velmi ublížit, kdybychom zareagovali špatně.

Rozdáme každému dítěti pracovní list z Přílohy 8c a vyzveme děti, aby si každý sám za sebe nakreslil do „bubliny“, co ho dělá šťastným, co ho rozveselí nebo co mu udělá radost. Domluvíme se s dětmi, že si dáme chvilku na práci klid, ať se může každý zamyslet. Při této aktivitě se jedná o prožitek každého dítěte.

- Závěrečná reflexe:

V kruhu se ptáme dětí: „*Chtěl by se někdo podělit o to, co nakreslil? Co vám dělá radost a co vás potěší?*“

Do sdílení nikoho nenutíme. Můžeme je ke sdílení povzbudit tím, že řekneme, co potěší nás. Tyto obrázky dětem necháme, ať si je odnesou domů, pokud budou chtít.

Pokud naopak bude chtít své obrázky sdílet hodně dětí, je vhodné jim prostor dát, i když je třeba málo času. Sdílení pozitivních prožitků je velmi přínosné.

Během sdílení dětí je dobré všímat si, jestli se jejich obrázky (prožitky) opakují. Děti na to upozorňujeme, zda si všimly, že je rozveselí a potěší stejné nebo podobné věci.

Pokud máme ve třídě dítě s OMJ s velmi malou znalostí jazyka a nebude se moct do reflexe zapojit, vedeme děti návodnými otázkami v reflexi k tomu, aby si stále zvědomovaly, že je ve třídě někdo takový, kdo se nemůže plně vyjádřit, protože nerozumí našemu jazyku. Mluvíme s dětmi o tom, že je dobré brát na něj ohled a stále se ujišťovat, zda nám rozumí a pomáhat mu. I když někdo dobře nerozumí tomu, co říkáme, neznamená to, že nemá své pocity. Můžeme děti vyzvat, aby ke komunikaci používaly všechny kartičky s obrázky.

Na úplný závěr opět necháme děti ukázat, jak se právě cítí. Použijeme gesta z obrázků se smajlíky (palec nahoru, palec dolů, palec vodorovně).

Pokud by někdo při rychlé reflexi ukázal rukou úplně k zemi, je vhodné tuto informaci nepřehlížet a zeptat se dotyčného dítěte, zda o tom chce mluvit po skončení lekce.

Nápady, podněty

Během celé hodiny dáváme pozor na prožívání dětí, téma emocí je citlivé. Jednotlivé emoce komentujeme nahlas, můžeme se s dětmi podělit i o emoce vlastní (např.: „Vidím, že jsi z toho smutná, chceš o tom mluvit? Všimla jsem si, že tě rozzlobilo... Všimla jsem si, že se ti nelíbí, když...“)

IV. Téma: CO DĚLAT PŘED...

1. LEKCE (30 min)

cíl: předcházení konfliktům

pomůcky: Karty ztišení (příloha 1a, 1b), Komunikační karty (příloha 2a, 2b, 2c), Reflexe (Příloha 4), Karty 6 emocí (příloha 7a), Karty zóny (příloha 9 velké karty) – na počet dětí 24 je ideální mít sadu karet nakopírovanou 2x, Situace (příloha 10a, b, c)

- Popis aktivity:

Zopakujeme si s dětmi, jaké emoce jsme probírali minulou hodinu a předvedeme si je pantomimou (hněv, strach, štěstí, znechucení, smutek, překvapení). Znovu vyzveme děti, aby předváděly pocity z obrázků s námi, a popisujeme je slovy.

Pro lepší porozumění dítěte s OMJ ukážeme obrázky šesti emocí (použijeme přílohu 7 z předchozí lekce).

Řekneme si, že je pro nás ve školce také důležité vědět, co kdo prožívá, abychom věděli jak se zachovat. Když budeme rozumět tomu, jak se kdo cítí, můžeme předejít nepříjemnostem. K lepší orientaci v prožívání nám pomohou Karty zóny. Ukážeme dětem čtyři Karty zóny (příloha 9).

Domluvíme se s dětmi, že tyto karty budeme všichni používat, abychom si lépe porozuměli a předešli nepříjemnostem.

Jak na to:

Řekneme dětem, že si nejprve představíme dvě karty – modrou a zelenou (červenou a žlutou dáme stranou – necháme na příští lekci). Nejprve položíme na zem před děti zelenou kartu, aby na ni viděly (je vhodné mít každou kartu cca 2x, aby na karty viděly děti všechny).

Popíšeme si s dětmi, co nám karta říká. Ptáme se: „Co vidíte na zelené kartě? Co nám obrázky na zelené kartě ukazují?“

Společně dojdeme k závěru, že nám obrázky ukazují pohodu a klid a je to signál: jsem připravený/á pracovat, společně něco tvořit, hrát si. Karta se nazývá „Jdeme na to“, protože nám dává informaci: cítím se dobře a nic mi to nekáží (můžeme dětem zelenou barvu připodobnit zelené barvě na semaforu, která znamená: mohu jet).

Vyzveme všechny děti, aby zkusily zahrát, jak vypadají, když jsou v pohodě a připravené na nějakou aktivitu (můžeme dětem pomoci: usmíváme se, jsme v klidu a čekáme, co se bude dít).

Podobně před děti položíme modrou kartu a opět se ptáme: „Co vidíte na modré kartě? Co nám obrázky na modré kartě ukazují?“

Opět se společně dohodneme, že nám obrázky ukazují někoho v nepohodě, unaveného, smutného, zmateného, něco ho třeba bolí a je to signál: nejsem teď schopný/á něco dělat, protože se necítím dobře. Karta se nazývá „Odpočiň si“, protože nám dává informaci: necítím se dobře a nemohu se teď zapojit.

Opět vyzveme všechny děti, aby zkusily zahrát, jak vypadají, když nejsou v pohodě, jsou smutné, unavené a třeba je bolí noha.

Potom ukážeme dětem rozstříhané obrázky z přílohy 10a,b, c (Situace) a ptáme se dětí: „Které z dětí na obrázku by bylo v zelené zóně, ke kterému byste daly kartu zóny zelenou? A které by bylo v modré zóně, komu byste daly kartu modrou? Dá se to snadno poznat?“

Zeptáme se dětí: „Když vás něco bolí, chcete si s někým hrát nebo chcete zůstat v klidu? Když jsme unavené, chcete si hrát nebo si raději někde lehnete a odpočínáte? Když vidíte, že je někomu opravdu špatně, něco ho bolí nebo je moc smutný/á, budete ho nutit si s vámi hrát? Co je naopak dobré udělat? Jak můžeme takovému dítěti pomoci?“

Cílem této aktivity je, aby si děti uvědomily, že je důležité být vnímavý k tomu, co ostatní prožívají. Předejdeme tím mnohým zbytečným konfliktům. Když si někdo nechce hrát, protože je mu špatně nebo ho něco bolí, nenutíme ho a nezlobíme se na něj. Naopak mu můžeme pomoci, aby se cítil lépe.

Domluvíme se s dětmi, že tyto karty budeme používat, abychom si lépe porozuměli a předešli možným nepříjemnostem.

Karty většího formátu můžeme umístit na nástěnku, aby je měly děti stále na očích, a pro další práci s kartami používáme karty menšího formátu.

Karty můžeme užívat dvěma způsoby:

1. způsob - něco prožívám já a chci, aby ostatní věděli, jak mi je - ukážu ostatním kartu zóny, ve které se nacházím (ostatní mi mohou případně nabídnout pomoc nebo mě nechat být, když to potřebuji)
2. způsob - něco prožívá někdo jiný a chci mu dát najevo, že to vnímám - ukážu mu kartu zóny, ve které se nachází (mohu tak nabídnout svoji pomoc nebo vyjádřit obavy)

Děti s OMJ se velmi snadno naučí porozumět kartám zón, když je budeme denně používat ke vzájemné komunikaci.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

..META*~

- Závěrečná reflexe:

Shrňme si s dětmi, co znázorňují zelená a modrá karta zóny a kdy je můžeme použít.

Ptáme se dětí: „*Je lehké/těžké porozumět tomu, co si kdo myslí a cítí? Je důležité všímát si, jak se kdo cítí a proč? Myslíte si, že nám karty zóny mohou pomoci?*”

Na zem doprostřed kruhu umístíme tři smajlíky k pocitové reflexi (příloha 4) a zadáme dětem: „*Který obrázek nejvíce teď vystihuje, jak se cítíš, k tomu si stoupni.*” Nebo uděláme pocitovou reflexi jen pomocí palců nahoru, dolů, vodorovně.

Pokud by někdo při rychlé reflexi ukázal rukou úplně k zemi, je vhodné tuto informaci nepřehlížet a zeptat se dotyčného dítěte, zda o tom chce mluvit po skončení hodiny.

IV. Téma: CO DĚLAT PŘED

2. LEKCE (30 min)

cíl: předcházení konfliktům

pomůcky: Karty ztišení (příloha 1a, 1b), Komunikační karty (příloha 2a, 2b, 2c), Reflexe (Příloha 4), Karty 6 emocí (příloha 7a), Karty zóny (příloha 9 velké karty) – na počet dětí 24 je ideální mít sadu karet 2x, Situace (příloha 10a, b, c)

- Popis aktivity:

Tato lekce je téměř totožná s předchozí lekcí. Používáme i stejné pomůcky.

Na začátku dětem ukážeme zelenou a modrou kartu zóny a připomeneme si, co která znamená. Dále se děti doptáváme, zda si pamatují, k čemu nám karty zón mohou být dobré a proč je zkusíme používat.

Potom položíme na zem před děti žlutou kartu, aby na ni viděly (je vhodné mít každou kartu cca 2x, aby na karty viděly děti všechny).

Popíšeme si s dětmi, co nám karta říká. Ptáme se: „*Co vidíte na žluté kartě? Co nám obrázky na žluté kartě ukazují?*“

Společně dojdeme k závěru, že nám obrázky ukazují někoho neposlušného, rozzlobeného, uraženého, rozzlobeného a je to signál: pozor, může se stát něco nepříjemného, raději trochu uber. Karta se nazývá „Pozor“, protože nám dává najevo, že se blíží situace, která může skončit konfliktem (můžeme dětem žlutou barvu připodobnit žluté barvě na semaforu, která znamená: pozor).

Vyzveme všechny děti, aby zkusily zahrát, jak vypadají, když jsou uražené nebo rozzlobené.

Podobně před děti položíme červenou kartu a opět se ptáme: „*Co vidíte na červené kartě? Co nám obrázky na červené kartě ukazují?*“

Společně se dohodneme, že nám obrázky ukazují někoho zlého, rozrušeného, křičícího a je to signál: stop, už se děje něco velmi nepříjemného. Karta se nazývá „Stop“, protože nám dává informaci: nelíbí se mi, jak se chováš, co děláš, nedělej to (použijeme připodobnění semaforu: červená na semaforu znamená: stůj).

Opět vyzveme všechny děti, aby zkusily zahrát, jak vypadají, když se vztekají, jsou rozružené a zlé.

Ukážeme dětem rozstříhané obrázky z přílohy 10a, b, c (Situace) a ptáme se dětí: „*Které z dětí na obrázku by bylo ve žluté zóně, ke kterému byste daly kartu zóny žlutou? A které by bylo v červené zóně, komu byste daly kartu červenou? Dá se to snadno poznat?*“

Zeptáme se dětí: „*Když se na někoho zlobíte, chcete si pak hrát? Když se někdo vzteká, máte chuť si s ním povídat a hrát? Jak by to mohlo dopadnout?*“

Tyto dvě karty žluté a červené zóny mohou dětem pomáhat předcházet konfliktům. Děti je mohou používat mezi sebou, aby jedno druhé upozornily, když se schyluje k nepříjemnostem. Karty jsou určené i pro učitele/lky, aby mohli dát dětem najevo, že se chování nějakého dítěte blíží ke konfliktnímu bodu. Dítěti, které bychom označili žlutou kartou zóny, můžeme nabídnout, aby se „zastavilo“, nadechlo a zkusíme mu pomoci vrátit se do zelené zóny.

Děti s OMJ se velmi snadno naučí porozumět kartám zón, když je budeme denně používat ke vzájemné komunikaci.

- Závěrečná reflexe:

Shrňme si s dětmi, co znázorňují modrá, zelená, žlutá a červená karta zóny a kdy je můžeme použít.

Vyzveme děti, že karty zkusíme používat a budeme si tím stále připomínat, co znamenají.

Na zem doprostřed kruhu umístíme tři smajlíky k pocitové reflexi (příloha 4) a zadáme dětem: „*Který obrázek nejvíce teď vystihuje, jak se cítíš, k tomu si stoupni.*“ Nebo uděláme pocitovou reflexi jen pomocí palců nahoru, dolů, vodorovně.

V. Téma: CO DĚLAT PO

1. LEKCE (30 min)

cíl: řešení konfliktů

pomůcky: Karty ztišení (příloha 1a, 1b), Komunikační karty (příloha 2a, 2b, 2c), Reflexe (Příloha 4), Karty zóny (příloha 9 malé karty), Konflikty (příloha 11a, 11b)

- Popis aktivity:

Na začátku dětem v kruhu ukážeme všechny čtyři karty zón a připomeneme si, co která znamená. Dále se děti doptáváme, zda si pamatují, k čemu nám karty zón mohou být dobré a proč je zkusíme používat.

Ukážeme dětem čtyři obrázky Konflikty (příloha 11a, b). Společně si popíšeme, co na obrázcích vidíme. Řekneme dětem, že jsou to situace, kdy se již nepodařilo zabránit nepříjemnostem a z nějakého důvodu se jedná o konflikt mezi dětmi. Ptáme se dětí, zda se jim něco podobného už stalo a zda by dokázaly dětem na obrázcích pomoci.

Vezmeme si první obrázek a oslovíme děti, zda jsou dva dobrovolníci, kteří by předvedli, co dělají děti na obrázku (jako obraz nebo sochy – děti herci se nesmí hýbat a mluvit). Vyzveme ostatní děti, zda by někdo měl nápad, jak pomoci hercům a zkusil by jejich spor vyřešit. Tento dobrovolník přistoupí k hercům a zkusí předvést, co by mohl říct, aby jim pomohl. Takto necháme cca 3 děti, aby se vystřídal a zkusily, jak by šla situace vyřešit. Z navrhovaných řešení vybereme to nejvhodnější.

Pokračujeme druhým obrázkem a opět vyzveme dva dobrovolníky, kteří představí děti z obrázku. Dále oslovíme další tři dobrovolníky, kteří by byli ochotni pomoci s řešením této situace, a na závěr vybereme řešení nejvhodnější.

Takto pokračujeme se třetím i čtvrtým obrázkem a hledáme společně vhodná řešení konfliktů.

Během této aktivity děti – dobrovolníky střídáme, vyzýváme a povzbuzujeme i ty děti, které ještě nebyly. Může se vystřídat téměř celá třída. Pokud někdo opravdu vůbec nechce, děti nenutíme.

Děti s OMJ povzbuzujeme zejména k představování dětí z obrázků, kde není potřeba komunikace, ale jen nápodoba. Pokud dítě nerozumí, můžeme mu pomoci tím, že mu ukážeme, co a jak by mělo představovat.

Pokud by zbývalo málo času a děti by byly aktivní, vybereme z obrázků třeba jen dva, které nejvíce odpovídají konfliktům ve školce mezi dětmi. Můžeme se zaměřit na dva konflikty a více rad od dětí, jak můžeme pomoci. Zbývající obrázky můžeme nechat na jiný den, kdyby děti chtěly.

- Závěrečná reflexe:

Shrňme si s dětmi, že konfliktům někdy zabránit nemůžeme, ale můžeme je zkusit řešit nebo mírnit. Připomeneme si některé tipy, které děti během „hraní rolí“ dávaly.

Povzbudíme děti, aby stále byly všímavé a zkusily konfliktům předejít a když nastanou, tak je řešit. Připomeneme, že nám mohou pomoci karty zón a obrázky šesti emocí. Dáme všechny komunikační karty na domluvené místo ve třídě, které je všem dobře dostupné.

Na zem doprostřed kruhu umístíme tři smajlíky k pocitové reflexi (příloha 4) a zadáme dětem: „*Který obrázek nejvíce teď vystihuje, jak se cítíš, k tomu si stoupni.*“ Nebo uděláme pocitovou reflexi jen pomocí palců nahoru, dolů, vodorovně.

V. Téma: CO DĚLAT PO

2. LEKCE (30 min)

cíl: spolupráce, podpora, přijetí, dohoda

pomůcky: Karty ztišení (příloha 1a, 1b), Komunikační karty (příloha 2a, 2b, 2c), Reflexe (Příloha 4), Mandaly (příloha 12) – nakopírovat pro každé dítě 1 mandalu, Ilustrační obrázky (závěrečná lekce), pastelky, lepidlo, nůžky, velký papír (balicí)

- Popis aktivity:

Rozdáme každému dítěti 1 nakopírovanou mandalu a dáme jim za úkol svoji mandalu během daného času vybarvit (max. 15 minut). Požádáme je, aby si s vybarvováním opravdu dali záležet, jakoby ji chtěli někomu dát jako dárek. Do vybarvování by měli dát co nejvíce ze sebe. Vybarvovat by měli v tichosti. Můžeme jim k tomu pustit klidnou relaxační hudbu. Hotové mandaly pomůžeme dětem vystříhnout.

Je vhodné, aby si svou mandalu vybarvil/a i učitel/ka. Dává tím najevo dětem, že k dětem patří.

- Závěrečná reflexe:

Popis:

Toto je poslední závěrečná aktivita, kterou uzavíráme celý blok adaptačních aktivit. Cílem této aktivity je posílení třídy jako týmu.

Všichni si vezmou svoji vybarvenou mandalu k sobě a sedneme si do kruhu. Doprostřed kruhu na zem položíme velký papír a lepidlo. Poděkujeme dětem za všechny aktivity, jejich spolupráci a ochotu sdílet své pocity. Zopakujeme, jak je důležité sdělovat si navzájem, co cítíme, co se nám líbí a co nám vadí. Předcházíme tím zbytečným nedorozuměním a nepříjemnostem. Dohodneme se, že se budeme i nadále snažit, aby se všichni ve třídě cítili dobře a bezpečně a na důkaz této dohody nalepíme svoje mandaly na společný papír. Začíná učitel/ka, vezme svou mandalu, přistoupí k papíru, natře lepidlem mandalu a nelepí ji doprostřed papíru slovy: „*Aby se všichni ve třídě cítili dobře*“ ukáže na obrázek z přílohy Ilustrační obrázky (závěrečná lekce) a zůstává v kruhu. Pak vyzve všechny děti, aby společně nahlas řekly větu: „*Budu se k ostatním chovat tak, aby se všichni ve třídě cítili dobře*“. Učitel/ka požádá děti, aby položily své mandaly na papír tak, aby se tam vešly všechny. Když jsou na papíře rozmístěny všechny mandaly, nalepíme je (děti mohou s lepením pomáhat).

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

..META*~

Na závěr ještě jednou všem poděkujeme a společný plakát vyvěsíme ve třídě, aby nám připomínal naši dohodu.

K plakátu můžeme přilepit obrázek z přílohy, který znázorňuje přátelství, spolupráci a respekt. Můžeme na plakát také připsat větu, kterou děti odříkaly jako společný slib.

Dítě s OMJ nemusí nic říkat, pokud nechce, může jen nalepit svou mandalu.

Na úplný závěr opět necháme děti ukázat, jak se právě cítí. Použijeme gesta z obrázků se smajlíky (palec nahoru, palec dolů, palec vodorovně).

PŘÍLOHY

Příloha 1a, 1b

Karty ztišení (velké a malé karty)

Příloha 2a, 2b, 2c

Komunikační karty

Příloha 3

Co vidíš na obrázku

Příloha 4

Reflexe

Příloha 5

Jak to vidím já

Příloha 6

Karty ANO/NE

Příloha 7a, 7b

6 emocí (velké karty + malé kartičky)

Příloha 8a, 8b, 8c

Emoce PL

Příloha 9a, 9b

Karty zóny (velké a malé karty)

Příloha 10a, 10b, 10c

Situace

Příloha 11a, 11b

Konflikty

Příloha 12

Mandaly

Doprovodné obrázky:

Ilustrační obrázky I. - barvy

Ilustrační obrázky II. - jídlo

Ilustrační obrázky III. - činnosti

Ilustrační obrázky - závěrečná lekce

ZDROJE

[https://ar.pinterest.com/pin/673147475544051404/?amp_client_id=CLIENT_ID\(&\)mweb_unauth_id={{default.session}}&url=https%3A%2F%2Far.pinterest.com%2Famp%2Fpin%2F673147475544051404%2F&open_share=t](https://ar.pinterest.com/pin/673147475544051404/?amp_client_id=CLIENT_ID(&)mweb_unauth_id={{default.session}}&url=https%3A%2F%2Far.pinterest.com%2Famp%2Fpin%2F673147475544051404%2F&open_share=t)

<https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/handshake-emoticons-vector-661233>

<https://www.pikist.com/free-photo-soanc/cs>

<https://www.pizzahouse.cz/novestraseci/>

<https://www.hithit.com/sk/project/8486/kucharka-houby-na-taliri>

<https://okdiario.com/recetas/espaguetis-carne-picada-tomate-93851>

<https://magazin.travelportal.cz/2016/08/05/hranolky-hadka-tento-pokrm/>

<https://www.igourmet.cz/recepty/sladke/mrazene-nepecene/zmrzlina-z-cerneho-piva-6504/>

<https://sp.depositphotos.com/vector-images/ni%C3%B1o-en-bicicleta.html>

<https://cizincihradec.cz/vn/tin-t-c/zajmove-kluby-a-krouzky/>

<https://es.onlinestorecheaps.ru/content?c=dibujo%20piscina%20para%20ni%C3%B1os&id=25>

https://www.shutterstock.com/cs/image-vector/little-boy-drawing-662559931?irclickid=xA4XBiwIDxyIR811SZ0SoyHbUkDx1-x-5T2WwM0&irgwc=1&utm_medium=Affiliate&utm_campaign=TinEye&utm_source=77643&utm_term=&c3ch=Affiliate&c3nid=IR-77643

<https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/child-drawing-vector-15376783>

https://www.shutterstock.com/cs/image-vector/cartoon-boy-girl-reading-book-247872487?irclickid=xA4XBiwIDxyIR811SZ0SoyHbUkDx14T05T2WwM0&irgwc=1&utm_medium=Affiliate&utm_campaign=TinEye&utm_source=77643&utm_term=&c3ch=Affiliate&c3nid=IR-77643

<https://contini.blogautore.repubblica.it/2018/02/11/the-sound-of-silence/>

<https://nl.pinterest.com/pin/443393525790259494/>

<https://www.emojipng.com/preview/979376>

https://www.seekpng.com/png/small/13-137763_thumbs-up-emoticon-thumb-up-and-down-emoji.png

<https://cz.depositphotos.com/vector-images/thumb-down-emoticon.html>

https://www.kindpng.com/imgv/JRiRmh_transparent-throw-up-emoji-png-transparent-background-question/

<https://emojiteria.com/raised-hand/>

http://www.etickavychova.cz/ucebnice/Pracovni_listy_3_rocnik_w.pdf

https://st2.depositphotos.com/1967477/6346/v/380/depositphotos_63462997-stock-illustration-scared-emoticon-smiley-cartoon.jpg?forcejpeg=true

<https://cz.depositphotos.com/vector-images/emotikon.html>

<https://me.me/i/disappointed-face-ascii-www-sham-store-%E2%80%A2-afa9798a308e4a0aafa8a86de23f15de>

<https://cliparting.com/free-emoji-transparent-44636/>

<https://www.mogicons.com/en/stickers/emoticons/dreamy-emoticon-378/>

<https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/surprised-emoticon-smiley-vector-21045780>

<https://www.istockphoto.com/search/2/image?phrase=disgusted+emoji>

<https://www.i-sen.cz/clanky/specialni-potreby/prace-s-emocemi-vyuziti-vizualizace>

<https://psychologie.cz/ospaly-mozek/>

<https://www.pharmanews.cz/clanek/zpatky-do-skoly-sikana/>

<https://www.fraus.cz/cs/pro-rodice-zaky-studenty/co-nabizime>

<https://www.bety.cz/deti-a-rodina/clanky/28163/Tourettuv-syndrom-ma-cim-dal-vice-deti-Jak-ho-poznat-a-co-s-tim>

<https://blog.mall.cz/rodina/7-triku-jak-poridit-povedene-fotografie-i-s-divokym-raubirem-74.html>

https://www.klubsvobodnychmatek.cz/mate-doma-vzteklouna-a-nevite-jak-si-s-nim-poradit/A_387

<https://elpais.com/mamas-papas/expertos/2022-05-02/como-detectar-el-acoso-escolar-y-si-tu-hijo-es-el-acosador.html>

<https://cz.onlinecheap.ru/content?c=d%C4%9Bti%20dva%20roky%20od%20sebe&id=3>

<https://www.lanekids.org/problem-solving-to-reduce-fighting-and-aggression/conflict-on-the-playground-two-sisters-fighting-over-a-toy-in-the-sandbox-kid-sister-crying-all-throat/>

<https://www.istockphoto.com/search/2/image?phrase=boy+pulling+girls+hair>